Kogui

El **kogui** o **kouguian**[2] és una llengua ameríndia de la família txibtxa parlada pels koguis o kággaba de Colòmbia.[1]

Hi ha almenys 7.739 parlants, el 84,37% dels koguis, tots a la regió de Sierra Nevada de Santa Marta.[1] El percentatge d'alfabetisme és de 18,34%.[1]

Sintaxi

En general aquest idioma usa l'estructura lingüística subjete-objecte-verb:[3]

> /saka a'tema hi'ungula stuĩ/
> {saka/a'-tema/hi'u+ngula/stuĩ}
> //luna/grande/camino/alumbrar//
> "La lluna plena il·lumina el camí"[2]

Una oració sense subjecte explícit adquireix una aparença d'objecte-subjecte-verb, pel prefix i persona del verb:

> /bi'giʒa nak'luni/
> {bi'giʒa/nak'-luni}
> //piña/1PS-desear//
> "Vull pinya"

La composició de les paraules es realitza unint els lexemes amb afixs diferents de classificació, nombre, gènere, èmfasi, temps, manera i cas. Es presenten els casos nominatiu, alatiu, acusatiu, datiu, locatiu i genitiu.[2]

Fonologia

El kogui presenta 31 fonemes, 12 vocals i 19 consonants:[3][4]

Vocals

Kogui

Kággaba	
Tipus	llengua, llengua viva i llengua vulnerable
Parlants	
7.739 (2005)[1] principalment a Sierra Nevada de Santa Marta	
Rànquing	-
Parlat a	Colòmbia
Autòcton de	La Guajira i Departament del Magdalena
Classificació lingüística	
Llengües lenmitxí (potser macrotxibtxa)	
llengües txibtxa llengües magdalèniques Magdalènic septentrional Arhuaques	
Kogui	
Característiques	
Nivell de vulnerabilitat	2 vulnerable
Codis	
ISO 639-2	kog
ISO 639-3	kog (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=kog)
Glottolog	cogu1240 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/cogu1240)
Ethnologue.com	kog (http://www.ethnologue.com/language/kog)
UNESCO	291 (http://www.unesco.org/languages-atlas/en/atlasmap/language-id-291.html)
IETF	kog
Endangeredlanguages.com	3097 (http://www.endangeredlanguages.com/lang/3097)

	Anterior		Central		Posterior	
	oral	nasal	oral	nasal	oral	nasal
Altes	i	(ĩ)	ɨ	(ɨ̃)	u	(ũ)
Mitjana	e	(ẽ)	(ə)		o	
Baixes			a	(ã)		

Per a la lingüista Carolina Ortiz la nasalització de les vocals és un fenomen suprasegmental, originat en la presència de la consonant nasal alveolar /n/, ja que les vocals nasals es presenten en contexts nasals. S'hi troba en poques paraules el fonema /o/ i no registrà /ə/ com a fonema.[2]

Consonants

		labials	alveolars	palatals	velars	glotals
oclusiva	**sordes**	p	t	(c)	k	ʔ
	sonores	b	d		g	
nasals		m	n		ŋ	
fricativa	**sordes**		s	ʃ	x	h
	sonores		z	ʒ		
Lateral			l			
aproximants		w		j		

Carolina Ortiz inclou l'oclusiva palatal sorda /c/ com a fonema.[2]

Referències

1. Ministerio de Cultura (2010) Los kaggabba, los guardianes de la armonía del mundo (http://www.mincultura.gov.co/?idcategoria=41775#). Bogotá.
2. Ortiz Ricaurte, Carolina (2000) La lengua kogui. Fonología y morfosintaxis nominal (http://www.lenguasdecolombia.gov.co/sites/lenguasdecolombia.gov.co/files/kogui.pdf); *Lenguas Indígenas de Colombia, una visión descriptiva*; Bogotá: Instituto Caro y Cuervo.
3. Huber, Randall Q. & Robert B. Reed (1992) *Vocabulario comparativo. Palabras selectas de lenguas indígenas de Colombia*: XVII. Bogota: Instituto Lingüístico de Verano. ISBN 958-21-0037-0
4. Gawthorne, Linda & Grace Hensarlin (1984) "Fonología del cogui"; *Sistemas fonológicos de idiomas colombianos* 5 (http://www-01.sil.org/americas/colombia/pubs/18607.pdf): 5-56. Lomalinda: Editorial Townsend. ISBN 088312680X

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Kogui&oldid=24207459»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 23 jul 2020 a les 00:01.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús. Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.